

Özürsüz Olarak Vaktinde Kılınmayan Namazın Kazası Var mıdır?

Din adına konuşan günümüzde ki bazı kişiler, Müslümanların genelinin gittiği yola muhalefet ederek kaza namazının sadece unutarak veya uyuya kalındığından ötürü kılınamayan namazlar için olduğunu söylemektedirler. Özür olmaksızın namazını kılmayan kişi için kaza namazı yoktur demektedirler.

Bu görüş şaz görüş olup bazı zahirilerin görüşüdür.[1] Gerekçeli veya gerekçesiz, vaktinde kılınamayan namazın kazası vardır. Ve yapılmalıdır.[2]

Namazı vaktinde kılmaya eda, vaktinden sonra kılmaya da kaza denir. Fıkıh kitaplarımızda kaza namazı konusu, vakit içinde yakalanamamış namazlar anlamına gelen “*fevât*” başlığı altında işlenmektedir. Bu kelime çoğul olup tekili “*fâite*” dir. Vaktinde eda edilememiş anlamındaki “*fâite*” kelimesinin kaynaklarımızda kullanılması, kasten terk edilmiş namazların kaza edilemeyeceği anlamını taşımamaktadır. Aksine bu ifadenin kullanılması; Müslüman’ın haline hüsnü zan etmek içindir. Zira bir Müslüman, namazını kasten terk etmez. Vaktinde namazını eda eder. Ancak uyku ve unutma gibi elde olmayan bir takım mazeretler sebebiyle namazını kaçırmış olabilir.

Bu konuda asıl olan İmam Mâlik’in, *Muvattâ* adlı eserinde rivayet ettiği şu Hadis-i Şeriftir:

عَنْ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ ابْنِ شَهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ
الْمُسَيَّبِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ نَامَ مِنْ خَيْرِ أَسْرِي
حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ عَرَسَ وَقَالَ
لِيَسَّ لَئِنْ أَكَلْتُ لِنَبَأِ الصَّبِيحِ وَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ وَكَانَ
بِلَالٌ مَا قَدَّرَ لَهُ ثُمَّ ابْتَدَأَ إِلَى
رَأْسِهِ فَجَرَّ فَغَلَبَتْهُ
عَيْنَاهُ فَلَمْ يَسْتَيْقِظْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا بِلَالٌ وَلَا أَحَدٌ مِنَ
الرَّسَّ كَبَّ حَتَّى ضَرَبَتْهُمُ الشَّمْسُ فَنَزَعَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بِلَالُ
يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخَذَ بِنَفْسِي الَّذِي أَخَذَ
بِنَفْسِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْتَادُوا فَبَعَثُوا رُوَّادًا
وَأَقْتَادُوا شَيْئًا ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّيْلِ فَأَقَامَ الصَّلَاةَ
فَصَلَّى بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ الصَّبِيحَ ثُمَّ قَالَ مَنْ نَامَ مِنْ خَيْرِ
مَنْ نَامَ مِنْ خَيْرِ أَسْرِي فَغَلَبَتْهُ عَيْنَاهُ
فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ فِي
كِتَابِهِ {أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدِكْرِي}

İmam Mâlik'ten, o da İbn Şihab'tan, onun da Said b. el-Müseyyeb (Allah onlardan razı olsun)'ten rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem), Hayber'den dönerken, gecenin sonunda istirahat için konakladılar. (Orduyu) Sabah namazına kaldırmak için Hz. Bilal, nöbetçi bırakıldı. Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ve ashabı da uyudular. Hz. Bilal, Allah Teâlâ hazretlerinin takdir ettiği kadar nöbet tuttu. Sonra yüzünü fecrin doğacağı cihete doğru çevirip yüklerine yaslandı ve o şekilde uyuya kaldı. Güneş ışınları onların üzerine vuruncaya kadar ne Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ne Bilal nede ordudan herhangi biri uyanamadı. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) telaşla uyanıp Hz. Bilal'e: Ya Bilal diye seslendi. Bunun üzerine Hz. Bilal: Ey Allah'ın Resulü, seni uyutan Allah beni de uyuttu dedi.

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): Yüklerinizi bineklerinize bindirin buradan gidiyoruz dedi. Ordu bir müddet gidince, Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem), Hz. Bilal'e ezan okumasını emretti. Sabah namazını kaldırdıktan sonra şöyle buyurdu: **Biriniz namazı unuttur da vaktinde kılamasa, hatırladığında onu kaza etsin.** [3] Zira Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: **"Beni anmak için namaz kıl"** [4]

Bu hadis-i şerifin son kısmı bazı rivayetlerde şu şekildedir:

مَنْ زَامَ عَنْ صَلَاةٍ أَوْ نَسِيَهَا فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا

"Biriniz uyuyakalır veya unuttur da bir namazı vaktinde kılamaz ise, hatırladığı vakit o namazı kılsın." [5]

İmam Muhammed (Allah ona rahmet etsin)'in *el-Muvattâ* adlı eserine, *Et-Ta'liku'l-Mümecced ala Muvatta Mâlik bi rivayeti Muhammed* nâm bir şerh yazan Abdulhayy el-Leknevî; yukarıdaki rivayetle ilgili özetle şunları söyler: Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in hususiyetle "uyuyan" ve "unutanı" zikretmesi bu kimseler için yanlış bir tevehhüm ve zan oluşmasının diyerdir. Yani bunlar üzerine kalemin kaldırıldığına (günah yazılmadığına) dair rivayetler olması bu kimselerin kaçırdığı namazları da kaza etmesine gerek yoktur düşüncesini bertaraf etmek içindir.

Bunlardan günahın düşmesi, üzerlerine farz olan namazı düşürmez. Hatırladıkları zaman bu namazları kaza etmeleri gerekmektedir.

Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) kasten namazını terk edenin de namazını kaza etmesinin gerekliliğini, hususiyetle zikretmedi. Zira uyuya kalan ve unutan kişi için tevehhüm edilen illet, kasten namazı terk eden kişide olmadığı gibi, farzı terk etmeyi gerektiren bir özrü de yoktur. Uyuya kalan ve unutan kişi mazur oldukları halde vakit çıktıktan sonra namazlarını kaza etmekle emir olunuyorlarsa, mazereti olmadığı halde vaktinde kılamayan kişinin kaza ile mükellef olması evleviyetle sabit olmuştur. [6]

Uyku, unutmaya benzer gibi bir özür sebebiyle namazı vaktinde kılmayan kişi günahkâr olmaz. Ancak namaz vaktini kaçırmamak için de gerekli tedbirleri almak gerekmektedir.

Müslim'in rivayetine göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) uyku sebebiyle namazı vaktinde kılamadıklarından şikâyet eden bir gurup ashaba şöyle buyurmuştur:

...أَمَّا إِذَا زَسَّه لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ إِلَّا زَسَمًا
التَّفْرِيطُ عَلَى مَنْ لَمْ يُصَلِّ الصَّلَاةَ حَتَّى
يَجِيءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ الْآخِرَى...

“Uyku ihmal değildir. İhmal ancak (uyanırken) diğer namaz vakti gelinceye kadar namazı kılmayandır.”[\[7\]](#)

Namaz muayyen vakitlerde yerine getirilmesi gereken bir ibadet olduğu için, özür olmaksızın vaktinde kılınmayıp kazaya bırakılması büyük günahdır. Vaktinde kılınmayan namazı kaza etmek, namazı terk etme günahını kaldırır. Vaktinden sonraya bırakma günahını kaldırmaz. Bu günahın affı için tövbe ve istiğfar etmek gerekir. Rabbimiz günahlarımızı af edip bağışlasın. Amin.

[\[1\]](#) Abdulhayy el-Leknevî, et-Ta'liku'l-Mümecced ala Muvatta Mâlik bi rivayet-i Muhammed c:1 s:550

[\[2\]](#) İbrahim el-Halebî, Ğunyetu'l-Mütemelli/Haleb-i Kebir , El-Fetâvâ'l-Hindiyeye, Şeyh Nizamuddin önderliğinde ilmi bir heyet

[\[3\]](#) Muvattâ Mâlik bi rivayet-i Muhammed b. El-Hasen, Ebvabu's-salat bab: Er-Reculü yensa es-Salate ev tefutuhu an vaktiha

[\[4\]](#) Tâhâ suresi/14

[\[5\]](#) Müsnedi Ebi Yağla no: 3086

[\[6\]](#) Et-Ta'likku'l-Mümecced ala Muvatta Mâlik bi rivayet-i Muhammed c:1 s:550

[\[7\]](#) Müslim, Bab: Kazau's-salati-l'faite